AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BIZOTTSÁGA

Brüsszel, 17.10.2006
COM(2006) 597 végleges

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE A TANÁCSNAK ÉS AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK

AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK 2005. ÉVI HITELNYÚJTÁSI ÉS HITELFELVÉTELI TEVÉKENYSÉGÉRŐL

{SEC(2006)1306}

TARTALOMJEGYZÉK

Bevezetés 3

1. KÖLCSÖNFELVÉTELI TEVÉKENYSÉG 2005-BEN 3

2. HITELNYÚJTÁS NEM TAGÁLLAMOK SZÁMÁRA 4

2.1. Bevezető 4

2.2. A Közösség által nyújtott makroszintű pénzügyi támogatás 4

2.3. EBB-kölcsönök 2005-ben a délkeleti szomszédos országok, a mediterrán térség, Ázsia és Latin-Amerika, valamint a Dél-afrikai Köztársaság részére 5

2.3.1. EBB-célkitűzések és -prioritások 5

2.3.2. Hitelnyújtási tevékenység 6

2.3.3. Kockázatmegosztás 7

2.3.4. Együttműködés más intézményekkel 7

2.4. A Loméi/Cotonou-i Egyezmények tagjai - hitelnyújtási tevékenység 8

3. A HITELNYÚJTÁS HATÁSA A KÖLTSÉGVETÉSRE 8

3.1. Költségvetési kezességvállalások 8

3.2. Kamattámogatások 9

3.3. Kockázati tőke 9

BEVEZETÉS

A Tanácsnak az Európai Közösségek hiteleszközeit létrehozó határozatai előírják, hogy a Bizottság évente tájékoztassa a Tanácsot és az Európai Parlamentet az eszközök hasznosításáról.

A Közösségen kívülre irányuló hitelnyújtási tevékenységgel kapcsolatban az 1997-ben és 2000-ben elfogadott határozatok[1] előírják a Bizottság számára, hogy éves gyakorisággal tájékoztassa a Tanácsot és a Parlamentet az Európai Beruházási Bank (EBB) által közösségi költségvetési garanciával a délkeleti szomszédos országoknak, a mediterrán országoknak, Latin-Amerikának, Ázsiának és Dél-Afrikának nyújtott kölcsönök helyzetéről.

A fenti tájékoztatási követelmények teljesítése érdekében e jelentés valamennyi érintett terület esetében leírja a hitelnyújtási műveleteket. A hitelnyújtási tevékenységről alkotott kép teljessé tétele érdekében a jelentés rövid összefoglalást is tartalmaz a Közösség által a harmadik országoknak nyújtott makroszintű pénzügyi támogatásról, valamint a közösségi kölcsönökhöz kapcsolódó kamattámogatásokról és garanciákról. Információt tartalmaz továbbá az Euratom hitelezési tevékenységéről is.

E jelentés táblázatai a Bizottság egy munkadokumentumában kerültek közzétételre. A szövegben a táblázatokra történő hivatkozások a munkaanyagra történő hivatkozást jelentik.

1. KÖLCSÖNFELVÉTELI TEVÉKENYSÉG 2005-BEN

A Tanács által elhatározott hitelnyújtási tevékenységek finanszírozása érdekében a Bizottság jogosult az érintett Közösség (EK, Euratom) nevében a tőkepiacon kölcsönöket felvenni[2]. Makroszintű pénzügyi támogatás céljából 2005-ben egy kölcsönfelvétel történt – a Szerbiának és Montenegrónak nyújtott hitel finanszírozására. Az Euratom hiteleszköz keretében három kölcsönfelvételre került sor, mégpedig egy bolgár és két román atomerőműnek nyújtandó hitel finanszírozása céljából.

Az említett tényezők ellenére az Európai Közösségek és az EBB teljes kölcsönfelvétele 2005-ben 6 %-kal 52,9 milliárd euróra nőtt, szemben az előző évi 49,9 milliárddal (lásd az 1.1. táblázatot), ami elsősorban az EBB által felvett kölcsönök növekedésének tudható be.

A visszafizetéseket, törléseket, valamint az árfolyam-ingadozásokat figyelembe véve 2005. december 31-én a fennálló kölcsönök teljes összege 250,1 milliárd euró volt, ami 15,5 %-os növekedést jelent 2004-hez képest (lásd az 1.2. táblázatot).

A kölcsönök valutánkénti megoszlása (lásd az 1.3. táblázatot) 2005-ben az összes kiutalásból az euró névértékben történt kölcsönfelvételeknek a 2004. évi 44,9 %-ról 37,5 %-ra történt

---

[1] Jogalap: az első globális megbízás esetén a Tanács 97/256/EK határozata, a második megbízás esetén a Tanács módosított 2000/24/EK határozata, valamint a 98/348/EK, 98/729/EK, 99/786/EK, 2000/24/EK, 2000/688/EK, 2000/788/EK, 2001/777/EK, 2001/778/EK, 2005/47/EK és 2005/48/EK határozata.

[2] Az ESZAK-Szerződés 2002-ben lejárt. Az új közösségi eszköz (NCI) felső határait teljes mértékben kimerítették, és az NCI forrásainak felhasználásával nyújtott utolsó kölcsön 2004-ben teljes egészében törlesztésre került. Ezen eszközökbe nem vontak be forrásokat, és keretükben nem folytatnak semmilyen újabb hitelnyújtási tevékenységet.

csökkenését mutatja, míg a Közösség más valutáiban történt kiutalások 13,0 %-ról 23,0 %-ra növekedtek. A Közösségen kívüli valuták teljes kölcsönfelvételen belüli aránya 42,0 %-ról 39,5 %-ra csökkent. Az USA-dollárban történt kiutalások aránya 41,6 %-ról 27,9 %-ra csökkent. 2005-ben swapügyletek után a kölcsönök 97,3 %-a változó kamatozású volt, szemben a 2004. évi 100 %-kal (a swapügylet előtti adatot lásd a melléklet 1.3 táblázatában).

2. HITELNYÚJTÁS NEM TAGÁLLAMOK SZÁMÁRA[3]

2.1. Bevezető

A Közösséggel együttműködési szerződést kötött nem EU tagállamok pénzügyi támogatása az érintett földrajzi területtől és a kitűzött céltól függően különböző formákban történik. Általában bilaterális hitelnyújtás formájában valósul meg (makropénzügyi támogatás, vagy fizetési mérleg támogatás), amelynek keretében a Közösség segít helyreállítani egy ország makrogazdasági egyensúlyát. A Bizottság ezeket a pénzügyi műveleteket a Tanács határozatainak megfelelően hajtja végre.

Más esetekben a hitelnyújtás az egyes projektek közvetlen finanszírozása formájában, vagy bankoknak nyújtott átfogó kölcsön révén történik, ez utóbbi esetben a bankok folyósítják az összegeket a kisebb léptékű helyi projektekhez. Ezeket a kölcsönöket az EBB szokásos feltételei szerint, a közösségi költségvetés garanciájával nyújtja.

Az Euratom hiteleszköz a tagállamokban és egyes, a határozat idején tagsággal nem rendelkező országokban (Bulgária, Cseh Köztársaság, Litvánia, Magyarország, Oroszország, Örményország, Románia, Szlovákia, Szlovénia és Ukrajna) végrehajtott finanszírozási műveletekhez áll rendelkezésre.

A Közösség által végrehajtott hitelnyújtási tevékenységgel érintett földrajzi régiók felsorolását a melléklet tartalmazza (lásd 2.1. táblázat).

2.2. A Közösség által nyújtott makroszintű pénzügyi támogatás

A kölcsönök formájában nyújtott makroszintű pénzügyi támogatás kivételes jellegű, és a nemzetközi közösség azon – a Bretton Woods-i egyezménnyel összhangban lévő – erőfeszítéseinek részét képezi, amelyek az egyes, átmeneti makrogazdasági nehézségekkel küzdő országok fizetési mérlegének támogatására irányulnak. A Közösség segítségnyújtása a földrajzi szempontból közeli régiókra, úgymint a Nyugat-Balkánra és a Kaukázusra összpontosul. A hitelek folyósításának feltétele, hogy a kedvezményezett országok teljesítsék a makrogazdasági stabilizáció és a strukturális reform bizonyos célkitűzéseit. Ilyen körülmények között az egy-egy évben végrehajtott műveletek száma korlátozott, és nehéz az egymást követő években nyújtott támogatásokra vonatkozóan megalapozott összehasonlításokat tenni.

Az ezen eszköz keretében folyósított támogatások és kölcsönök felsorolása a mellékletben található (lásd a 2.2. táblázatot). Ezenfelül a Bizottságnak a makroszintű pénzügyi támogatás

[3] 2005-ben a Közösségek részéről a tagállamok részére nem történt hitelnyújtási tevékenység. Mivel a tíz új tagállam csatlakozására 2004. május 1-jén került sor, ettől a naptól kezdve az ezen országoknak közösségi garanciával nyújtott hitelek nem minősülnek külső tevékenységnek.

harmadik országokban történő végrehajtásáról szóló éves jelentése is tartalmaz erre vonatkozó információt[4].

2.3. EBB-kölcsönök 2005-ben a délkeleti szomszédos országok, a mediterrán térség, Ázsia és Latin-Amerika, valamint a Dél-afrikai Köztársaság részére

A 2.3 szakasz tartalmazza a 2000/24/EK tanácsi határozat 2. cikke szerint az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak benyújtandó 2005. évi éves jelentést.

2.3.1. EBB-célkitűzések és -prioritások

A **délkeleti szomszédos országokban** a Bank a csatlakozó és tagjelölt státuszú országokban (Bulgária, Románia, Horvátország és Törökország) folytatta tevékenységét, a Nyugat-Balkán országaiban pedig számos ágazatban (főként infrastruktúra, egészségügy, oktatás és KKV-k) folytatta a beruházások támogatását.

Az EBB kiemelten kezeli a hírközlési és energiaszektorok javítását, korszerűsítését és fejlesztését, különös tekintettel a közlekedési miniszterek páneurópai konferenciáján középtávú fejlesztési prioritásként meghatározott közúti és vasúti folyosókon alapuló transzeurópai hálózatokra (TENs).

Az EBB-projektekhez kapcsolódó környezetvédelmi témák, valamint a környezetvédelmi projektek, mint olyanok, elsőbbséget élveznek az érintett országoknak az EU jogrendszerével történő fokozatos harmonizálása során. Az EBB ezenfelül közvetlenül, vagy átfogó hiteleszközein keresztül támogatja a KKV-ket és más gazdasági kezdeményezéseket, elsősorban a külföldi közvetlen tőkebefektetést (FDI), különösen akkor, ha a projektek uniós partnereket is érintenek.

Az EBB a különleges hitelnyújtási fellépési megbízás keretében néhány 2005 májusában lejárt **északnyugat-oroszországi** környezetvédelmi projektnek folytatta a hitelnyújtást (áprilisban és májusban Szentpétervárott két projektet írtak alá 60 millió EUR értékben, így a megbízás keretében aláírt hitelnyújtások összértéke 85 millió EUR volt), és nagy erőkkel készítette elő a második megbízást (2007 júliusáig 500 millió EUR) **Oroszország, Ukrajna, Moldova és Belarusz** tekintetében, amelyet a Tanács 2004 decemberében hagyott jóvá, és amelyre a garanciamegállapodást a Bizottsággal 2005 decemberében írták alá. A Bizottság, az EBB és az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank (EBRD) szintén előkészítési munkálatokat végzett egy olyan háromrészes szándéknyilatkozat tekintetében, amely a jelenleg vitatott esetleges következő megbízás (2007–2013) végrehajtására vonatkozna az oroszországi, kelet-európai, dél-kaukázusi[5] és közép-ázsiai[6] műveletek tekintetében.

A **Földközi-tenger térségében** a Bank megbízás szerinti hiteltevékenysége főleg az euro-mediterrán beruházási hitel és partnerség (FEMIP) keretében történik, mégpedig elsősorban az euro-mediterrán partnerség keretein belül, és célja az érintett országok gazdasági fejlesztésének támogatása. Az EBB hitelnyújtása egyedi beruházási projekteket, valamint – átfogó hitelmechanizmusain keresztül – kisebb projekteket és KKV-ket támogat, ugyanakkor erősíti a különböző országok pénzügyi szektorát. A jelenlegi megbízás keretében rendelkezésre álló összeg fennmaradó részének (248 millió EUR) kiegészítésére 2006-ban

---

4 COM(2006) 391 és annak SEC(2006) 938 melléklete.

5 Ukrajna, Moldova, Belarusz, Örményország, Azerbajdzsán, Grúzia.

6 Kazahsztán, Kirgiz Köztársaság, Tádzsikisztán, Türkmenisztán és Üzbegisztán.

ideiglenes EBB-eszközt lehetne létrehozni, hogy a Bank a következő megbízás hatálybalépéséig megfelelő szinten folytathassa műveleteit a Földközi-tengeri országokban.

Az EuroMed II megbízásban szereplő hitelnyújtáson felül, valamint a Tanács felkérésére a Bank folytatta a saját forrásaiból, költségvetési garancia nélkül történő hitelnyújtást a mediterrán partnerségi hiteleszköz keretein belül.

Az EBB által a megbízása alapján saját forrásaiból nyújtott hiteleket kiegészítik a (környezetvédelmi ágazatban nyújtott hitelekhez adott) kamattámogatások, valamint az EBB által igazgatott, közösségi költségvetési forrásból származó kockázati tőke. A műveletek folytatódtak a technikai segítségnyújtási célú FEMIP-támogatási alap keretében, amely az Európai Bizottság által a MEDA-rendelet keretében nyújtott forrásokat használ. 2005 volt az első működési éve a technikai támogatási alap kiegészítésére 2004 közepén létrehozott FEMIP-vagyonkezelői alapnak, amely elsősorban az elsődleges technikai segítségnyújtásra és a kockázatitőke-műveletekre irányul.

2005-ben az Európai Beruházási Bank, az Európai Bizottság és az Afrikai Fejlesztési Bank egyetértési nyilatkozatot írt alá az afrikai országokban folytatandó megerősített együttműködési stratégiai partnerségről, amellyel egy hosszú időre visszatekintő kapcsolatot tették hivatalossá. Annak érdekében, hogy egyesítsék forrásaikat, és fokozzák az együttműködést a tagállamok azon kétoldalú fejlesztési pénzügyi intézményei között, amelyek a Földközi-tenger térségében is tevékenykednek, az EBB tavaly tizenkét ilyen intézménnyel írt alá megállapodást. Ezenkívül szándéknyilatkozatot írt alá az *Agence Française de Développement*-nal és a KfW Development Bankkal.

Ázsiában és Latin-Amerikában a Bank folytatja a mind az EU, mind az érintett országok számára fontos projektek finanszírozását, az EU támogatókkal társfinanszírozásban részt vesz a technológia transzferekben, az energia szektorban és a környezetvédelemben történő együttműködés érdekében. Az EBB forrásaiból a 2004 végén bekövetkezett szökőár következtében végzett helyreállítási munkálatok is támogathatók.

A **Dél-afrikai Köztársaságban** a Bank célja az ország rekonstrukciós és fejlesztési programjának sikeres végrehajtásához történő hozzájárulás. Az EBB a hitelnyújtási műveleteken kívül támogatást biztosított az EU Bizottságának a kockázati tőkeeszköz kezeléséhez is.

Az EBB 2001 óta vállalt tevékenységének összefoglalását a 2.3.1. táblázat tartalmazza.

2.3.2. Hitelnyújtási tevékenység

Az országonkénti és szektoronkénti megoszlást a melléklet tartalmazza (lásd a 2.3.2. a)–e) pontokat).

2.3.3. Kockázatmegosztás

A Tanács módosított 2000/24/EK[7] határozata az aláírt kölcsönök teljes összegének 65 %-ára ír elő közösségi kezességvállalást. A kockázatmegosztási megállapodás szerint a közösségi garancia a nem kormányzati kezességvállalással fedezett projektekhez nyújtott EBB-kölcsönök esetében csak a politikai kockázatra terjed ki, míg a kormányzati kezességvállalású projekthez adott kölcsönöknél a teljes kockázatra. Egyedi kölcsön esetében a Bank nem kormányzati kezességvállalású projektek esetében csak akkor hívja le a közösségi kezességvállalást, ha a kölcsönre vonatkozó projekt kezességvállalás politikai okokból nem kártalanította a Bankot, azonban kormányzati kezességvállalású projekteknél ezt bármely okból történő nemfizetésnél megteheti. Az ilyen lehívás a kölcsön teljes fennálló összegére vonatkozik, mivel a gyakorlatban minden kölcsön fedezete 100 %-os, figyelembe véve a garancia 65 %-ra korlátozott teljes felelősségét.

A 2005. december 31-én fennálló kockázatmegosztást a 2.3.3. és 2.3.3.a) táblázat tartalmazza –, megbízásonkénti megosztásban (a kockázatmegosztási arány az első megbízás esetében 2001 vége óta változatlan).

2.3.4. Együttműködés más intézményekkel

2005-ben a tagjelölt és csatlakozó országokban a Bank tevékenysége ezen országoknak a csatlakozásra történő felkészítését szolgáló EU-program keretében zajlik, különös tekintettel infrastruktúrájuknak az EU-val történő integrációját célzó pénzügyi befektetésekre és a KKV-k támogatására. Ahol lehetséges, a projekteket más intézményekkel közösen finanszírozzák. Így a Bank tevékenysége a Bizottsággal, és ahol lehetséges, az érintett országokban működő nemzetközi pénzügyi intézményekkel történő szoros együttműködésben folytatott összehangolt fellépés részét képezi.

A Bank szorosan együttműködik a PHARE/ISPA-programmal, amellyel eredményes kapcsolatot épített ki, a kedvezményezett országok ezt igen nagyra értékelik. Amellett, hogy a PHARE a beruházások előkészítő szakaszában – a szükséges tanulmányok, valamint technikai segítségnyújtás formájában – gyakran nyújt támogatást az EBB-projektekhez, a Bank és a PHARE közötti együttműködés az infrastrukturális projektek közös finanszírozására is kiterjed.

Az EBB által 2005-ben finanszírozott projektekhez nyújtott társfinanszírozási hozzájárulásokat a melléklet tartalmazza (2.3.4./2.3.5. táblázatok). A Bank előcsatlakozási hitelprogramja keretében, amely e jelentés hatályán kívül esik, további projektek kerültek társfinanszírozásra.

---

[7] A Tanács 2000/24/EK határozata felszólítja a Bankot, hogy „törekedjen a Határozat szerinti hitelnyújtásainak 30 %-a mértékében a kereskedelmi kockázat fedezetére nem kormányzati kezességvállalásokat találni, amennyire lehetséges egyéni regionális kötelezettség alapján. Ez a százalékos arány növekedhet, amennyiben lehetséges, és amennyire ezt a piac lehetővé teszi”. 2005-ben a Bank folytatta erőfeszítéseit a kockázatmegosztási célkitűzések teljesítése érdekében, a cél azonban az első megbízás szerinti 25 % helyett 30 %-ra emelkedett.

2.4. A Loméi/Cotonou-i Egyezmények tagjai - hitelnyújtási tevékenység

Az AKCS/TOT-országokba irányuló EBB-hitelnyújtás teljes összege 2005-ben elérte a 537 millió eurót, amelyből 151 millió euro a Bank saját forrásaiból származott, 386 millió euro pedig kockázati tőkéből (lásd a 2.4. táblázatot).

3. A HITELNYÚJTÁS HATÁSA A KÖLTSÉGVETÉSRE

A hitelnyújtási tevékenység hatást fejt ki az Unió költségvetésére, amikor közösségi kezességvállalással, kamattámogatással, vagy más, a kölcsönadó számára a kockázatviseléshez hasonló különleges feltételekkel társul.

3.1. Költségvetési kezességvállalások

2004. december 22-én a Tanács határozatot hozott közösségi garancia megadásáról az Európai Beruházási Bank számára az Oroszországban, Ukrajnában, Moldovában és Belaruszban megvalósuló bizonyos típusú projektekhez nyújtott hitelekkel kapcsolatos veszteségekre (2005/48/EK). A megnyitott hitelek általános felső határa 500 millió euro és az EBB kivételes, 100 %-os közösségi garanciát élvez.

2004. december 22-én a Tanács határozatot hozott a 2000/24/EK határozatnak az Európai Unió bővítésére és az európai szomszédságpolitikára figyelemmel történő módosításáról (2005/47/EK).

Az egyes térségek esetében a hitelek új felső határai a következők (euróban):

Délkeleti szomszédos országok	9 185 millió
Mediterrán országok	6 520 millió
Latin-Amerika és Ázsia	2 480 millió
Dél-afrikai Köztársaság	825 millió
Törökország	450 millió

Tehát a garancia általános felső határa 19 460 millió euro, és a Bizottság költségvetése az összeg 65 %-ára nyújt fedezetet (az előző megbízás 70 %-ával szemben). Ez a határozat felszólítja az EBB-et, hogy ahol lehetséges, a pénzügyi közvetítői útján más (kereskedelmi) forrásokat találjon a kezességvállalásra, és a felső határérték 30 %-ában állapítja meg az elérendő arányt (az előző időszak 25 %-ával szemben).

A jelenlegi garanciaprogram 2007. január 31-én jár le, amennyiben a hitelek nem érik el a felső határt, hat hónappal automatikusan meghosszabbodik.

A Bizottság költségvetése fedezi továbbá a Törökországnak nyújtott, maximum 600 millió euro összegű kölcsön (TERRA) 65 %-át, amelyhez nem igényeltek kockázatmegosztást.

2005 során (az új megbízás hatodik évében) az EBB összesen 3 618 millió euro összegben írt alá hitelnyújtási megállapodást, így az új megbízás keretében nyújtott hitelek teljes összege

17 238 millió euróra emelkedett, ami a hitelplafon 89 %-át teszi ki, a kockázatmegosztás pedig az aláírt kölcsön-megállapodások 17 %-ára terjed ki.

A kezességvállalásokkal kapcsolatos helyzet részletezését a Bizottságnak az általános költségvetésből nyújtott kezességvállalásokról szóló hat havi jelentése tartalmazza[8].

3.2. Kamattámogatások

Mind az Unión belül, mind azon kívül egy sor közösségi program keretében sor került kamattámogatásra. A Tanács felhívására a Bizottság általános felmérő jelentést készített ebben a tárgyban[9]. A legtöbb ilyen program már kifutott, és a továbbiakban nincs hatással a költségvetési kiadásokra. A melléklet 3.2. táblázata felsorolja a még folyamatban lévő programokat, valamint a vizsgálat tárgyát képező években fizetett kamattámogatás összegét.

3.3. Kockázati tőke

A Loméi Egyezmények és a Cotonou-i Megállapodás értelmében az EBB az EFA forrásaiból finanszírozott kockázatitőke-műveleteket végez az AKCS-országokban. A műveletek lebontását a melléklet tartalmazza (lásd a 2.4. táblázatot).

---

[8] COM(2005) 699 és SEC(2005) 1769.

[9] COM(2000)524, 2000. szeptember 6.